

стабільного розвитку банківської системи. У цьому контексті на мікрорівні банківський менеджмент слід спрямувати на розроблення альтернативних дієвих стратегій управління залежно від виду кризи та очікуваних наслідків, що дозволить визначити цілі та методи антикризового управління, адекватні змінам на зовнішньому і внутрішньому фінансових ринках.

Література

1. Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія. Тернопіль: Терно-граф, 2009. 316 с.
2. Дзюблюк О. В. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія. Тернопіль: Вектор, 2016. 276 с.
3. Основні показники діяльності банків України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
4. Положення про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України: Постанова Правління Національного банку України від 22.12.2017 р. №141. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-17>.
5. Шелудько Н. М. Управління фінансовою стійкістю комерційних банків: монографія. К.: Інститут економіки НАН України, 2002. 229 с.

Ольга Метлушко

Тернопільський національний економічний університет

БАНКИ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ В УКРАЇНІ

Однією з форм прояву процесів глобалізації в Україні є присутність банків з іноземним капіталом на вітчизняному фінансовому ринку. Глобалізація сприяє переміщенню капіталу між банківськими системами окремих країн і розвитку міжнародного банківського бізнесу. Це посилює конкуренцію і веде до одночасної консолідації банківського капіталу.

Присутність іноземного капіталу стала невід'ємним елементом розвитку вітчизняної банківської системи. Іноземні інвестори вкладають у національну економіку не лише власні кошти, але й сприяють використанню зарубіжного досвіду ведення банківського бізнесу, забезпеченню прозорості банківської діяльності, налагодженню відносин із зарубіжними державами, інтеграції вітчизняної банківської системи у світовий фінансовий простір.

Отже, на сучасному етапі розвитку банківської системи й економіки України присутність іноземних інвесторів у фінансовому просторі є цілком закономірним та природним. Нині саме від державної політики в частині регулювання цих процесів залежить можливість використання

усіх переваг від іноземних інвестицій у банківську систему та нівелювання ймовірних ризиків.

В нашій державі склалась оптимальна ситуація з присутністю іноземного капіталу. Так, за даними НБУ станом на початок 2019 р. з 77 діючих банків 37 з іноземним капіталом, з них 23 – зі 100% іноземного капіталу (табл. 1).

Таблиця 1

**Структура банківської системи України
за період 2008-початок 2019 рр.***

	Кількість діючих банків	З них з іноземним капіталом	У т. ч. з 100% іноземним капіталом	Частка іноземного капіталу, %
на 01.01.2008	175	47	17	26,8
на 01.01.2009	184	53	17	28,8
на 01.01.2010	182	51	18	28,0
на 01.01.2011	176	55	20	31,3
на 01.01.2012	176	53	22	30,1
на 01.01.2013	176	53	22	30,1
на 01.01.2014	180	49	19	27,2
на 01.01.2015	163	51	19	31,3
на 01.01.2016	117	41	17	35,0
на 01.01.2017	96	38	17	39,6
на 01.01.2018	82	38	18	47,5
на 01.01.2019	77	37	23	48,1
на 01.04.2019	77	36	23	46,7

*Побудовано на основі [1]

За даними таблиці 1 можемо спостерігати, що розмір іноземного капіталу у вітчизняній банківській системі за останні 10 років зріс на 20%. Варто зауважити, що й нині дискусійним залишається питання частки іноземного капіталу в банківській системі України. На думку Голови АУБ О. А. Сугоняко, вона не повинна перевищувати 30% [2]. Разом з тим, в «Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» вказується, що ця частка має бути на рівні 20-25%. При цьому задовільним є показник в 26-30%, незадовільним – 31-35%, небезпечним – 36-40%, критичним – 41-60% [3].

Власне, частка присутності іноземного капіталу в банківському секторі країни станом на 01.04.2019 р. становила 46,7%, що вище рекомендованого «Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня

економічної безпеки України» значення у 40% та свідчить про загрозу для банківської системи країни.

Характерною ознакою банківських установ з іноземним капіталом є його концентрація, яка знаходиться в найсильніших банках. Зауважимо, що частка іноземного капіталу у статутному капіталі складає майже 50%. Внаслідок значних обсягів докапіталізації державних банків в структурі власності банківської системи України відбувались перегрупування. Так станом на 1 січня 2019 р. структура власності активів банківської системи України була представлена наступним чином: банки з приватним українським капіталом складають близько 15%, банки іноземних банківських груп – 30,4%, державні банки – 34% і ПриватБанк – 20,7%.

Найбільше інвестують в банківську систему України Російська Федерація (30,1%), Італія (5,8%), Кіпр (4,2%), Австрія (2%), Угорщина (2%), Франція (2,4%).

В банках з іноземним капіталом зосереджено майже чверть (22,3%) депозитів фізичних осіб усієї банківської системи України. Загалом чисті активи банків з іноземним капіталом на початок року становили 414 млрд. грн., що складає 30,4% загального обсягу активів усієї банківської системи. Якщо говорити про обсяги кредитування, то зазначимо, що обсяг кредитів суб'єктам господарювання, які видали банки з іноземним капіталом, зріс на 33,5% порівняно з 2016 р., що є найвищим показником за групами банків.

Щодо кредитування фізичних осіб, то банки з іноземним капіталом не були такими активними в цій сфері. Обсяг виданих кредитів фізичним особам за останні 2 роки зріс на 60%, що в 2,5 рази менше, ніж видали приватні банки. Такі показники свідчать про те, що банки з іноземним капіталом зосереджені на кредитуванні реального сектора економіки.

Стосовно якості кредитного портфеля, то найбільша частка непрацюючих кредитів у портфелях російських банків: рекордне значення 82,4%, що лише на 1% менше, ніж в ПриватБанку. І цей показник продовжує зростати. Інші банки з іноземним капіталом демонструють позитивну спадну динаміку. Загальний обсяг непрацюючих активів банків з іноземним капіталом склав 151,2 млрд. грн., що на 54,2 млрд. грн. менше, ніж на початок 2017 р., і в 1,5 рази менше, ніж ПриватБанк. Причому покриття резервами складає 89,4%.

Рейтинг надійності ТОП-15, складений на основі офіційної статистичної інформації, наданої НБУ, очолюють банки з іноземним капіталом. За рейтингом стійкості банків перші місця теж у банків з іноземним капіталом. Очолює його Райффайзен Банк Аваль.

Зауважимо, що прогнозується подальше скорочення частки банків іноземних банківських груп внаслідок виходу банківських установ з російським капіталом з українського ринку. З 15 березня 2017 р. діють

санкції щодо українських банків з російським державним капіталом, запропоновані НБУ на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України. Застосування таких санкцій передбачає заборону на здійснення будь-яких фінансових операцій цих банків на користь пов'язаних з ними осіб, зокрема, материнських структур. У тому числі вводиться заборона на: 1) пряме та опосередковане здійснення будь-яких активних операцій (надання міжбанківських кредитів, депозитів, субординованих боргів, придбання цінних паперів, розміщення коштів на коррахунках тощо); 2) виплату дивідендів, процентів, повернення міжбанківських кредитів/депозитів, коштів із коррахунків, субординованого боргу; 3) розподіл прибутку; 4) розподіл капіталу.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що вплив іноземного капіталу на банківську систему України є багатограним і суперечливим. З одного боку іноземний капітал у вітчизняній банківській системі є абсолютним благом завдяки поширенню новітніх технологій, розширенню спектру та якості фінансових послуг, а з іншого – загрожує втратою суверенітету через зниження рівня економічної безпеки.

Література

1. Основні показники діяльності банків. Офіційний сайт НБУ. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
2. Сугоняко О. А. Уроки банківської кризи 2008-2009 років і шляхи стратегічної трансформації банківської галузі України: Аналітична записка. URL: <http://www.aub.org.ua>.
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України від 29.10.2013 р. №1277. URL: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
4. Офіційний сайт Національного банку України URL: <http://bank.gov.ua>

Богдана Сас

Тернопільський національний економічний університет

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОЇ СПІВПРАЦІ МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА ПРИВАТНИМИ ПАРТНЕРАМИ У ГАЛУЗІ ІНФРАСТРУКТУРИ

Сучасна світова практика модернізації та розвитку інфраструктури економіки свідчить про застосування складних схем фінансування проектів ДПП. Державно-приватне партнерство (ДПП) є порівняно новою для України системою відносин між державою і бізнесом і поки не знайшло повної імплементації в економічні відносини. На відміну від